

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ВНЗ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті наданий теоретичний аналіз досліджень проблеми самостійної роботи студентів з фізичного виховання; наведені дані власного соціологічного дослідження; проведений порівняльний аналіз результатів власного дослідження з результатами досліджень інших авторів.

Аннотация. В статье дан теоретический анализ исследований проблемы самостоятельной работы студентов по физическому воспитанию; приведены данные собственного социологического исследования; проведен сравнительный анализ результатов собственного исследования с результатами исследования других авторов.

Annotation. In article the theoretical analysis of researches of a problem of independent work of students on physical training is given; data of own sociological research are cited; it is carried out the comparative analysis of results of own research with results of research of other authors.

На думку вчених, за останні сто років рухова активність людини в цивілізованих країнах скоротилася більш ніж на 90%. Гіподинамія стає хворобою XXI століття. В умовах постійного стресу, екології, що погіршується, зростає відповідальність людини за своє здоров'я, оскільки відомо, що рівень здоров'я й тривалість життя людини, в основному, залежать від чотирьох груп факторів: індивідуального способу життя – на 50%; навколишнього середовища – на 20%; спадковості – на 20% і медицини – на 10% [3, 43].

Аналіз літератури свідчить, що оздоровчим тренуванням в Японії займається близько 90% дорослого населення; у США – 70%; у Канаді – 65%; натомість у Росії – 5%; а в Україні ще менше [4, 35]. Низькі показники тої частки населення, яка займається фізичною культурою в Україні, характерні й для студентської молоді. Так, за даними Л.Безуглої, яка займається вивченням стану самостійної роботи студентів фізичною культурою в Горлівці, Донецьку й Луганську, 48% обстежених приділяють увагу формуванню культури здоров'я ситуативно й періодично, 10% займаються систематично й 42% не займаються зовсім [2, 4].

Україна, підписавши у травні 2005 р. документи про приєднання до Болонського процесу, тим самим підтвердила своє бажання стати європейською державою. Для цього зроблено вже досить багато: вводиться двоступенева структура вищої освіти; система стандартів вищої освіти, побудована на основі компетентнісної моделі фахової вищої освіти та із застосуванням прийнятих у Європі критеріїв, механізмів та методів оцінювання якості вищої освіти; вводяться найбільш сучасні курси дисциплін і ін.

Разом з тим залишаються питання, які вимагають свого вирішення. Наближення національної освіти до європейського рівня вимагає скорочення аудиторного навантаження студента. Типовою є ситуація, коли по мірі просування від молодших курсів до старших завдання з самостійної роботи стають дедалі складнішими й вимагають більше часу на їхнє виконання. Тому в літературі пропонується, починаючи з п'ятого семестру, звільнити один день на самостійну роботу студента, а в останньому дванадцятому семестрі – аудиторні заняття

проводити лише один раз на тиждень, звільняючи всі інші дні для написання магістерської роботи. Таким чином, кількість аудиторних занять на тиждень складе 30 годин – у першому-четвертому семестрах, 24 години – у п'ятому-одинадцятому семестрах і 6 годин – у дванадцятому семестрі навчання. Співвідношення між аудиторними й позааудиторними заняттями також зміниться до співвідношення 50:50 (зараз 75:25) [6, 27-28]. Інакше кажучи, пропонується збільшення частки самостійно роботи до 50% і більше.

Сьогодні можна констатувати, що вища школа України – ВНЗ, викладачі й студенти, не зовсім готові до освоєння таких обсягів самостійної роботи. Тому є багато пояснень. Організація й забезпечення навчального процесу залишилися практично без змін, за винятком тих ВНЗ, які наполегливо впроваджують у навчальний процес нові освітні технології, щоб вирішити цю масштабну організаційно-методичну проблему. Однак запропонований обсяг самостійної роботи студента вимагає, насамперед, докорінних змін змісту й організації роботи викладача, розробки нетрадиційних видів зайнятості професорсько-викладацького складу ВНЗ, введення нових нормативів і включення їх у розрахунок навчального навантаження. Для лігітимації статусу самостійної роботи студента повинні відбутися якісні зміни і у методичному, і в інформаційному забезпеченні навчального процесу.

Перераховані питання стосуються всіх навчальних дисциплін, що вивчаються у ВНЗ, в тому числі й фізичного виховання.

Питання самостійної роботи студентів розкриваються в роботах А.Алханова, Л.Безуглої, Г.Большакової, Н.Жалніної, П.Підкасистого, Н.Росіної, А.Рубанік, В.Сенашенко, В.Хор'якова, О.Шалар, С.Шумської і інших вчених. Так, Л.Безугла розглядає впровадження самостійної роботи з формування культури здоров'я студентів ВНЗ у контексті Болонського процесу. Н.Росіна вивчає організацію самостійної роботи студентів у контексті інноваційного навчання. В.Сенашенко, Н.Жалніна розглядають особливості організації самостійної роботи студентів у навчально-виховному процесі ВНЗ. О.Шалар вивчає дану проблему з погляду спонукання молоді до навчання протягом всього життя. С.Шумська розглядає організацію самостійної роботи з фізичного виховання з позиції поліпшення фізичної підготовленості, зміцнення здоров'я й фізичного вдосконалення студентів.

Метою статті є теоретичний аналіз проблеми організації самостійної роботи студентів з фізичного виховання; показ результатів власного соціологічного дослідження; зіставлення результатів власного дослідження з результатами досліджень інших авторів.

Фізичне виховання у ВНЗ є невід'ємною складовою частиною формування загальної й професійної культури особистості сучасного студента, збереження й зміцнення здоров'я, організації й забезпечення здорового способу життя, підвищення фізичних і функціональних можливостей організму, створення умов для продовження активного творчого довголіття особистості. Звідси особливого значення набуває оптимальне впровадження фізичної культури в навчальний процес вищої школи.

Слід зазначити, що самостійна робота при вивченні дисциплін теоретичного характеру буде відрізнятися від самостійної роботи з фізичного виховання. Так, для навчальних дисциплін теоретичного характеру самостійна робота студентів – це „важлива форма навчального процесу під керівництвом і контролем викладача, у ході якої відбувається творча діяльність щодо набуття й закріплення наукових

знань, освоюються нові навички пізнання, формується науковий світогляд і особистісні переконання з використання отриманих знань й вмінь у практичній діяльності” [1, 87-88].

Мета самостійної роботи – навчити студентів вчитися й тим самим сприяти вирішенню проблеми підвищення якості освіти, розвитку творчих здібностей студентів [5, 104]. При цьому самостійна робота студентів має бути добре умотивованою, збагаченою певними знаннями з її організації, уміннями й навичками самостійно працювати, контрольованими самим студентом [7, 3].

Самостійна робота з фізичного виховання допомагає студентам ліквідувати нестачу їхньої рухової активності, сприяє успішнішому освоєнню програми ВНЗ. У процесі цих занять студентська молодь має можливість опанувати цілим рядом нових рухових умінь і навичок, не передбачених навчальною програмою з фізичного виховання, розширити діапазон рухових дій, підвищити спортивну майстерність.

Нами було проведено соціологічне дослідження серед студентів Криворізького економічного інституту Київського національного економічного університету (опитано 292 особи). Серед інших питань студентам було задане й таке питання: „чи займаєтеся Ви фізичною культурою у позанавчальний час?” Аналіз відповідей показав, що майже 80% опитаних нами юнаків і дівчат не займаються фізичною культурою або займаються нерегулярно. Це говорить про те, що у більшості студентів не сформована потреба в регулярних заняттях фізичними вправами, і це свідчить про їхню недостатню активність у роботі над собою, відсутність бажання контролювати свій фізичний розвиток й вдосконалення.

Основними мотивами самостійних занять фізичною культурою є: бажання мати гарну фігуру (відзначили 46,1% опитаних студентів); бажання зміцнити здоров'я (відзначили 38,3% студентів); бажання підвищити рівень фізичного розвитку (відзначили 30,4% студентів); фізична культура й спорт сприяють підвищенню працездатності, поліпшенню самопочуття й настрою (відзначили 24,3% студентів); спосіб життя сучасної людини припускає заняття фізичною культурою й спортом (відзначили 16,5% студентів).

Трохи інші, але схожі результати, отримані С.Кирильченко й А.Аркушей. Вони виявили, що спонукальними мотивами до занять фізичною культурою є: оздоровлення свого організму й зміцнення здоров'я (відзначили 67,2% студентів); компенсація дефіциту рухової активності (відзначили 44,8% студентів); підвищення загальної працездатності (відзначили 43,3% студентів). Ці дані стосуються навчальних занять. Про те, що заняття фізичною культурою є ще й активним відпочинком, вказали тільки 22,4% студентів; профілактикою стресових станів – 19,4%; стимулом для гармонійного розвитку – 14,9%; фізичного вдосконалення – 9,0% [4, 40].

Для того, щоб самостійно займатися фізичною культурою, необхідні теоретичні знання про систему, засоби, методи фізичного виховання, техніку виконання фізичних вправ, методику розвитку фізичних якостей, регулювання фізичного навантаження і, багато чого іншого. Результати проведеного нами дослідження показали, що більше 50% студентів випробовують недолік теоретичних знань з фізичної культури. Ідентичні результати отримані в інших дослідженнях [2;4;7 і ін.].

Самостійні заняття фізичною культурою сприятливо позначаються на стані здоров'я студентів: підвищується рівень фізичної підготовки, розвиваються фізичні

якості, здобуваються знання, уміння й навички планувати й проводити фізичні вправи, контролювати свій фізичний і функціональний розвиток. Однак аналіз літератури, наше дослідження показують, що самостійні заняття фізичною культурою поки що не посіли належного місця в житті сучасних студентів.

Більш акцентована увага викладачів на теоретичних питаннях під час навчальних занять у ВНЗ, посилення мотивації й відповідальності студентів за своє здоров'я, ефективне й цікаве проведення навчальних занять буде сприяти формуванню інтересу до самостійних занять фізичною культурою у позааудиторний час і тим самим – впровадженню болонських ініціатив у навчальний процес.

Література

1. Алханов А. Самостоятельная работа студентов // Высшее образование в России. – 2005. – №11. – С.86-89.
2. Безугла Л.І. Впровадження самостійної роботи з формування культури здоров'я студентів ВНЗ у контексті Болонського процесу // Теорія і методика фізичного виховання. – 2007. – № 3. – С.3-5.
3. Габриелян К.Г., Ермолаев Б.В., Кутателадзе И.О. Особенности обучения основам здоровьесбережения в неспециализированном вузе // Теория и практика физической культуры. – 2004. – №11. – С.42-44.
4. Кирильченко С.М., Аркуша А.О. Дослідження у студентів індивідуальних мотивів і потреб до занять фізичною культурою та спортом // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – №12. – С.33-41.
5. Сенашенко В., Жалнина Н. Самостоятельная работа студентов: актуальные проблемы // Высшее образование в России. – 2006. – №7. – С.103-108.
6. Сучасна економічна освіта: Україна і Болонський процес / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2006. – 326 с.
7. Шалар О.Г. Традиції вітчизняної освіти в поєднанні з системою ECTS на факультеті фізичного виховання та спорту // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – №6. – С.3-6.

УДК 371. 132

Т.М. Стрітьєвич

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

***Анотація.** У статті розглядається доцільність використання та специфіка активних методів навчання, зокрема тренінгу, у процесі професійного навчання вчителів образотворчого мистецтва.*

***Аннотация.** В статье рассматривается целесообразность использования и специфика активных методов учебы, в частности тренинга, в процессе профессиональной учебы учителей изобразительного искусства.*

***Annotation.** Expedience of the use and specific of active methods of studies is examined in the article, in particular to training, in the process of professional studies of teachers of fine art.*

Сучасний стан підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах диктує необхідність пошуку нових шляхів підвищення